

Mons. Jan Graubner
arcibiskup pražský a primas český

V Praze dne 20. 8. 2024
Č.j.: S/2024/158

Pastýřský list k začátku školního roku

Drazí bratři a sestry,

skončily prázdniny a naši školáci i studenti nastoupili do škol. Především jim blahopřeji k možnosti se vzdělávat, setkávat se s kamarády a vytvářet pěkná společenství. Škola však není jen o informacích, ale i o formování zdravé osobnosti. Každému z vás, mladí přátelé, vyprošuji ochotu pracovat na sobě, otevřenost Bohu i radost z pomoci Ducha Svatého a také z dosažených výsledků.

Mimořádnou Boží pomoc vyprošuji taky vám, drazí rodiče a učitelé. Nemáte to lehké. Proto prosím Pána zvláště za vás. Dnes se často mluví o problémech dětí. Ty jsou hodně odlišné od problémů vašeho mládí. Mluví se o nesoustředěnosti a depresích, o nadváze a nedostatku fyzické zdatnosti, o tom, že přes velké užívání komunikačních prostředků mají problém s komunikací, s počítáním či užíváním selského rozumu, pochopením obsahu delšího textu, než je sms, a řada z nich má problém s vlastní identitou.

Nestrkám všechny do jednoho pytle a vím, že se to netýká ve stejné míře všech. Vidím i mnohé, kteří jsou důvodem k radosti i naději a děkuji všem rodičům i učitelům, kteří na tom mají podíl. Nebyli bychom však dobrými lidmi, kdybychom nemysleli na pomoc slabším. Odmítám poraženecký postoj, že se s problémy nedá nic dělat, ani nepočítám s kouzelným proutkem. Klíče k řešení máme. Víím, že rodiče mají mnoho starostí, ale není pro ně nic důležitějšího než výchova dětí, dokud je mají doma. Hlavním nástrojem je dobrý příklad dospělých, vzájemná láska rodičů a jejich čas věnovaný dětem. Nepřehlédnutelný význam má přítomnost otce i matky a příklad jejich spolupráce. Podobné je to u učitelů. Čím lepší budou učitelé a jejich spolupráce s rodiči, tím méně bude třeba dětských psychiatrů.

Odborníci říkají, že jedním z důvodů depresí je příliš mnoho informací, které nejsou zpracovány. Děti potřebují, aby jim rodiče naslouchali, ale nejen na půl ucha, aby jim pomáhali nacházet odpovědi na jejich otázky. Protože je důležitější to, čím děti jsou než to, co mají, je třeba jim dávat zakusit, že jsou milované takové, jaké jsou, i když to neznamená, že se nemají snažit být lepší. Nutně potřebují rozvinout osobní přátelství s Bohem, protože bude-li Bůh opravdu přítomen v jejich životě, nebude je trápit samota. Potřebují objevit, že Bůh je miluje a záleží mu na nich, že na lásku se odpovídá láskou, že láska není jen cit či vášeň, ale i vůle chtít dobro pro druhého, že láska je šťastná, když dělá šťastnými druhé, že je velkorysá a nezastaví se ani před obětí. Důležitá je společná modlitba v rodině a vlastní příklad modlitby i účasti na mši svaté. Rodiče jsou v očích dětí věrohodní, když se snaží plnit, co při křtu dětí slíbili, že je vychovají ve víře a zajistí jim náboženskou výuku.

Když se dítě narodí, je plně závislé na matce. Pak přijde čas, kdy opakuje „já sám“ a kdy spolu s otcem poznává široký svět, v pubertě se potřebuje vymezit proti rodičům, vyjasnit svou identitu a pak chce něco dokázat a něčím být, je-li úspěšný, udělá kariéru a budeje majetek, ale zralým

člověkem se stane až tehdy, když objeví druhou polovinu světa a daruje se se vším co je a má manželovi či manželce. Ne, když si pořídí partnera jako by to byl jeho majetek, či zařízení na výrobu štěstí, které se vymění, když neplní očekávání. Někteří se mohou darovat Bohu ve službě církvi, ale vždy jde o zralost spojenou s darováním sebe. Zdá se, že kult věčného mládí a přílišné soustředění na sebe, dnes mnohým brání v dozrání lidské osobnosti.

Když objevíme u některého z dětí mimořádný talent na sport či hudbu, hledáme pro něj nejlepší učitele. Každý, kdo se narodí, má talent být mužem nebo ženou. Pomáháme jim dostatečně rozvíjet tento jejich talent, aby z nich vyrostli zralí muži a ženy? Jako se trenér neptá každou chvíli, jestli to svěřence ještě baví a jestli nechce měnit druhy sportu, ale vytrvale ho doprovází na náročné cestě a stále povzbuzuje, tak to má dělat i rodič při výchově. To ovšem neznamená, že bude bezohledný, když narazí na problém, či nebude respektovat svobodu. Děti malé i velké potřebují v jejich hledání a zrání stálou podporu a ujišťování.

Všichni používáme komunikační prostředky, které nám přinášejí mnoho dobrého, ale musíme být jejich pány, kteří je umí i odkládat, ne jejich otroky, kteří jsou na nich závislí. Často se oháníme svobodou, ale abychom byli skutečně svobodnými, nesmíme podléhat závislostem. Nejde o to, dávat dětem zákazy, i když i ty jsou někdy potřebné, ale především jim dávat vlastní příklad. Těžko budeme malému dítěti vysvětlovat, že má jíst i bez sledování pohádky na mobilu, když se sami při jídle díváme na televizi, nebo že nám mají naslouchat, když my nenasloucháme jim, že mají být k druhým uctíví, pokud nevidí náš postoj úcty k nim.

Mnohé způsoby jednání a vzorce myšlení získávají děti odpozorováním ve svém okolí. Snadněji se ubrání vzniku závislosti, když dokážeme jejich pozornost zaujmout a zapojit je do aktivního vytváření společenství, když dáme prostor jejich tvořivosti a svěříme jim zodpovědnost.

Jestli nám současné možnosti nabízejí mít všechno hned, zodpovědnost nás musí vést k výhledu do budoucnosti, k předvídání důsledků našich rozhodnutí, jejich dopadů na život osobní, ale i na přírodu, kterou nesmíme zničit, a na národ, který nechceme nechat vymřít. Zodpovědnost pak vyžaduje trpělivost a vytrvalost.

Jestli rozvinutá technika nabízí uživatelům bohaté informace, k nimž se stačí proklikat, musíme pomáhat dětem přemýšlet nad souvislostmi, vidět příčiny a důsledky včetně konkrétních dopadů na reálný život, prostě dojít ke skutečnému poznání. Tak nejen dozrají k moudrosti, ale i dobrému životu, když budou zaměřeni na konečný cíl svého života, kterým je nekonečná radost s Bohem ve společenství svatých v nebi.

Kěž svatá Ludmila, patronka církevních škol a vzorná vychovatelka světce a vládce našeho národa, vám pomáhá svou mocnou přímluvou.

K tomu všem ze srdce žehná

arcibiskup Jan

(Přečtete místo homilie v neděli 15. září 2024)